

Intergenerationeel plaatsgebruik:

Contact tussen studenten en ouderen in Vinkhuizen, Groningen

Bron: Wijkwebsite Vinkhuizen (2010)

Wendy Oude Vrielink, s2198223

Bachelorscriptie Sociale Geografie en Planologie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Thema: Intergenerationele wijken in Groningen
Begeleider: Bettina van Hoven

Samenvatting:

Contacten tussen verschillende generaties hebben een positieve invloed op het welzijn van mensen en kunnen gestimuleerd worden door ruimtelijke nabijheid. In dit bachelorproject is een case study gedaan naar plaatsgebruik in de Groningse wijk Vinkhuizen, om op die manier de mate van sociaal contact tussen verschillende generaties te verklaren. De onderzoeksvraag luidt daarbij:

Hoe wordt intergenerationeel contact beïnvloed door het ruimtelijk gedrag van generaties?

Als case study zijn tien interviews afgenomen met voornamelijk studenten en ouderen in de wijk Vinkhuizen en vergeleken met elkaar en de bestaande literatuur. In de interviews worden de respondenten gevraagd naar hun gebruik van openbare plaatsen en sociale contacten binnen de wijk.

Uit de resultaten komt naar voren dat men in eerste instantie op een plaats komt om een bepaalde activiteit uit te voeren, maar naarmate men er vaker komt, worden sociale contacten een belangrijke reden om naar de plaats te gaan. Daarnaast wordt duidelijk ouderen veel meer gebruik maken van de plaatsen in de wijk dan de studenten, die zich meer richten op de centrale plaatsen in de stad. Dit zorgt ervoor dat studenten weinig verbonden zijn met de buurt waarin ze wonen en er weinig sociaal contact tussen studenten en ouderen ontstaat. Uit de resultaten blijkt dat gezamenlijk plaatsgebruik vooral de acceptatie van studenten zou kunnen verhogen.

Er kan dus worden geconcludeerd dat de verschillen in plaatsgebruik bijdragen aan de segregatie tussen studenten en ouderen en zorgen voor een belemmering van het intergenerationeel contact en de acceptatie van elkaar.

Inhoudsopgave

	Pagina:
1. Inleiding	
1.1 Aanleiding	04
1.2 Case Vinkhuizen	05
1.3 Probleemstelling	05
1.4 Opbouw	06
2. Theoretisch Kader	
2.1 Intergenerationele interactie	07
2.2 Gebruik van openbare ruimte	08
2.3 Segregatie tussen studenten en ouderen	09
3. Methodologie	
3.1 Methode	10
3.2 Dataverzameling	10
3.3 Ethiek	11
4. Resultaten	
4.1 Vinkhuizen als wijk	13
4.2 Ruimtelijk gedrag	13
4.2.1 Functionele ruimte	15
4.2.2 Third places	16
4.2.3 Groene ruimte	17
4.3 Segregatie	19
5. Conclusie & Discussie	22
6. Literatuurlijst	24
7. Bijlagen	
7.1 Bijlage 1: Aanvullende informatie Vinkhuizen	26
7.2 Bijlage 2: Interviewguide	27

Inleiding

1.1 Aanleiding:

In het licht van de aankomende vergrijzing is de overheid op zoek naar oplossingen om ouderen langer thuis te laten wonen. Volgens Perez et al. (2001) is de leefomgeving even veel van belang voor het welzijn van ouderen als de woning zelf. In een goed onderhouden leefomgeving, kunnen ouderen langer onafhankelijk blijven wonen (Wentzel et al., 2001, in Sugiyama & Thompson, 2007). Naast fysieke factoren zijn ook sociale aspecten van belang op de kwaliteit van de leefomgeving. Gardner (2011) en Vanderbeck (2007) laten zien dat intergenerationele interactie een grote bijdrage kan leveren aan het welzijn van mensen in een bepaalde leefomgeving. Beleidsmakers proberen te zorgen voor gemengde wijken, omdat deze positieve effecten kunnen hebben, zoals meer sociale cohesie, sociaal contact tussen groepen en betere sociale kansen (Arthurson, 2012; Van Kempen & Bolt, 2012, in Bolt & van Kempen, 2013). Dit komt omdat ruimtelijke nabijheid de sociale interactie tussen verschillende groepen stimuleert (Joseph, Chaskin & Webber, 2007, in Bolt & van Kempen, 2013). Toch is dit beeld vaak te optimistisch: er zijn veel bewijzen dat de kwaliteit van de buurt verhoogt door de gemengde samenleving, maar er zijn ook veel gevallen waarbij dit niet zo is (Bolt & van Kempen, 2013)

De positieve effecten van intergenerationele wijken kunnen alleen ontstaan als mensen uit verschillende generaties elkaar ook tegenkomen. Volgens de *Contacttheorie* (Allport, 1954; Pettigrew & Tropp, 2006, in Hilbrants, 2013) en de *Structurele Gelegenheidstheorie* (Blau, 1977; Feld 1981, in Hilbrants, 2013) zal contact tussen verschillende groepen zorgen voor een positieve relatie. Hierbij zullen mensen sneller een relatie ontwikkelen als ze elkaar vaker tegenkomen (Blau, 1977, in Hilbrants, 2013). Dit contact wordt tegengegaan door de leeftijdssegregatie die volgens Vanderbeck (2007) plaatsvindt: Aan bepaalde plaatsen wordt een bepaalde leeftijdsbetekenis gegeven, waardoor generaties min of meer gescheiden van elkaar leven. Om het aantal contactmomenten te vergroten, moet er onderzoek worden gedaan naar de oorzaak van verschillen in tijd-ruimtepaden tussen generaties. Met deze informatie over de keuze voor het ruimtelijk gedrag kunnen plaatsen aantrekkelijk worden gemaakt voor meerdere generaties. Dit zal niet alleen het aantal contactmomenten verhogen, maar ook de algemene waardering van de openbare leefomgeving.

Er zijn volgens Pain (2005) al verschillende onderzoeken gedaan naar intergenerationaliteit en segregatie tussen verschillende generaties. Deze onderzoeken gaan echter vaak over inter-familiaire relaties (Vanderbeck, 2007) en spelen zich niet af op wijkniveau (Pain, 2005). Daarnaast kunnen intergenerationele relaties erg variëren voor verschillende plaatsen en culturen (Pain, 2005) en beïnvloedt de specifieke leefomgeving de manier waarop deze gebruikt wordt. Zowel intergenerationele relaties als het plaatsgebruik zijn dus afhankelijk van de plaats en zullen nieuwe informatie geven wanneer ze in een andere context onderzocht worden.

Omdat de context een belangrijke rol speelt bij intergenerationele relaties (Pain, 2005) is er bij dit onderzoek gekozen om een case study te doen naar één leefomgeving, namelijk de Groningse wijk Vinkhuizen.

1.2 De case Vinkhuizen

Er is in dit onderzoek gekozen om de wijk Vinkhuizen te onderzoeken, omdat de verwachting is dat deze wijk veel baat zou kunnen hebben bij een verhoging van de sociale en intergenerationale cohesie.

Vinkhuizen is een grote wijk in het westen van de stad Groningen. In de wijk is een grote diversiteit aan inwoners te vinden, waaronder veel verschillende generaties. Dit zou positief kunnen zijn voor de sociale cohesie (Arthurson, 2012; Van Kempen & Bolt, 2012, in Bolt & van Kempen, 2013). Toch is Vinkhuizen volgens de resultaten van Onderzoek en Statistiek Groningen (2012) de wijk in Groningen met de minste sociale cohesie, wat door Berkman et al. (2000) wordt gedefinieerd als de wijk waarin de inwoners het minst verbonden en solidair met elkaar zijn. De bewoners geven de sociale cohesie in Vinkhuizen gemiddeld een 5,4. Ook op de meeste andere punten op sociaal vlak scoort de wijk beneden gemiddeld, zie bijlage 1 voor een vergelijking van de cijfers. Uit RO/EZ, Gemeente Groningen (2010) blijkt dat de sociale problematiek in Vinkhuizen de afgelopen jaren is toegenomen. Volgens deze analyse behoort Vinkhuizen tot de wijken waar mensen het meeste last van elkaar hebben. Meer contact tussen verschillende groepen in de wijk zou kunnen zorgen voor meer verbondenheid en begrip voor elkaar.

Het afgelopen decennium heeft er wijkvernieuwing plaatsgevonden in Vinkhuizen, waardoor de wijk er zowel op fysiek als op sociaal gebied op vooruit is gegaan (RO/EZ, Gemeente Groningen (2010)). Toch lijken de effecten niet blijvend te zijn: de leefbaarheid en veiligheid gaan weer achteruit.

Daarbij komt dat in Vinkhuizen vergeleken met de rest van de gemeente relatief veel ouderen wonen (zie bijlage 1). Voor ouderen is de dagelijkse leefomgeving vaak kleiner (Kweon et al., 1998), waardoor hun leven zich grotendeels op wijkniveau afspeelt (Francis et al., 2012). Ook is de sociaaleconomische status in Vinkhuizen onder gemiddeld, wat vaak in verband staat met een hogere eenzaamheid (Scharf & De Jong Gierveld, 2008).

Een verhoging van het intergenerationale contact zou sociale problematiek en eenzaamheid kunnen verminderen en zou hiermee in Vinkhuizen een grote bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid.

1.3 Probleemstelling:

Door de grote verscheidenheid aan generaties biedt een wijk als Vinkhuizen veel kansen als het gaat om zorg voor elkaar en het welzijn van de bewoners. Maar vanwege de huidige sociale problematiek is de verwachting dat verschillende groepen mensen te veel langs elkaar heen leven. Het doel van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan het tegengaan van leeftijdssegregatie door een beeld te geven van hoe intergenerationale verschillen in het gebruik van de leefomgeving in Vinkhuizen sociaal contact beïnvloeden. De onderzoeksvraag zal hierbij zijn:

Hoe wordt intergenerationale contact beïnvloed door het ruimtelijk gedrag van generaties?

Om een antwoord te krijgen op deze onderzoeksvraag, zullen de volgende deelvragen worden beantwoord:

- *Welke plaatsen in Vinkhuizen zijn belangrijk in het dagelijks leven van de verschillende generaties?*
- *Welke verschillen tussen generaties zijn er te zien in het ruimtelijk gedrag?*
- *Welke invloed heeft gezamenlijk plaatsgebruik op intergenerationeel contact?*

Er is gekozen om het onderzoek te focussen op twee groepen die veel van elkaar verschillen, namelijk studenten en ouderen. Studenten vallen in de jongste groep van volwassenen en ouderen in de oudste. Ook qua mobiliteit en dagelijkse leefomgeving zijn de verschillen tussen studenten en ouderen groot (Chatterton, 1999; Thomése & Van Tilburg, 2000). Daarnaast zijn studenten een groep waarnaar weinig onderzoek gedaan is, maar die vanwege de grote toenemende populatie voor de stad Groningen wel erg interessant is (Hilbrants, 2013). Ook ouderen zijn door vergrijzing een groeiende groep, waarbij intergenerationele contacten kunnen bijdragen aan het welzijn (Vanderbeck, 2007; Gardner, 2011) en de mogelijkheid om zelfstandig te wonen (Wentzel et al., 2001, in Sugiyama & Thompson, 2007).

1.4 Opbouw:

In het volgende hoofdstuk zal de thesis worden vervolgd met relevante literatuur over sociale interactie en ruimtelijk gedrag. In hoofdstuk 3 zal de methodologie van het onderzoek worden beschreven. De belangrijkste onderzoeksresultaten worden in hoofdstuk 4 weergegeven en vergeleken met de literatuur uit hoofdstuk 2. Hoofdstuk 5 geeft de conclusies en discussies weer die uit deze resultaten voortkomen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk zal de relevante literatuur worden besproken. Allereerst zal worden ingegaan op intergenerationele interactie: Hoe ziet dit contact eruit, waardoor ontstaat leeftijdssegregatie en hoe heeft ruimtelijk gedrag invloed op het intergenerationeel contact? In paragraaf 2.2 zal worden ingegaan op het ruimtelijk gedrag. Vanuit de tijdgeografie worden voorwaarden gesteld voor het ontstaan van contact, wat vooral op openbare plaatsen gebeurt. Vervolgens wordt een definitie gegeven van de openbare ruimte en wordt de literatuur behandeld over waardoor het gebruik van de openbare ruimte wordt beïnvloed. In de laatste paragraaf zal worden ingegaan op de specifieke kenmerken van het ruimtelijk gedrag van studenten en ouderen.

2.1 Intergenerationele interactie

Intergenerationele interactie is te mate van relatie en interactie tussen generaties (Hopkins & Pain, 2007). In Mannheims (1952, in Vanderbeck, 2007) definitie van generaties gaat het om het bestaan van biologische ritmes, leven en dood in het menselijk bestaan. Intergenerationele interactie gaat dus over contact tussen mensen van verschillende leeftijden en uit verschillende levensfasen.

Zoals eerder genoemd kan een intergenerationeel karakter in een wijk een positieve invloed hebben op het welzijn en de leefbaarheid in de wijk (Perez et al., 2001; Vanderbeck, 2007; Gardner, 2011). Gardner (2011) noemt drie belangrijke relaties waarmee ouderen sociaal contact hebben: Buren, mensen die een service verlenen en vreemdelingen. Ook wordt waargenomen dat veel van de contacten tussen verschillende generaties een sociale transactie zijn: Beide partijen profiteren van het contact. Deze contacten voorzien ouderen in de behoefte zich zichtbaar en opgemerkt te voelen.

Ondanks de voordelen van sociale interactie komt het vaak voor dat mensen van verschillende groepen in een stedelijke omgeving langs elkaar heen leven (Hilbrants, 2013; Bolt & van Kempen, 2013). Volgens Vanderbeck (2007) is er, buiten de familieband, een grote mate van leeftijdssegregatie. Dit betekent dat mensen uit verschillende generaties nauwelijks contact met elkaar hebben en elkaar in het dagelijks leven weinig tegenkomen (Vanderbeck, 2007). Een intergenerationele samenstelling van de wijk alleen is vaak niet genoeg om segregatie te voorkomen. Volgens het *Principe van Homophily* zoeken mensen eerder contact met anderen die dezelfde persoonskenmerken hebben (Lazarsfeld & Merton, 1954; McPherson, et al., 2003, in Hilbrants, 2013). Na ras en etniciteit is leeftijd volgens McPherson et al. (2001) het persoonskenmerk waarop de sterkste verdeling ontstaat. Dit verklaart waarom er een grote segregatie kan zijn op basis van leeftijd terwijl mensen naast elkaar wonen. Deze segregatie limiteert de sociale wereld van mensen op zo'n manier dat er verschillen ontstaan in de houding van mensen en de manier waarop interactie ervaren wordt (McPherson et al, 2001), wat ervoor kan zorgen dat men elkaar nog meer vermijdt.

Contactmomenten tussen verschillende groepen kunnen volgens de *Contacttheorie* (Allport, 1954; Pettigrew & Tropp, 2006, in Hilbrants, 2013) zorgen voor meer begrip tussen de verschillende groepen. Volgens de *Structurele Gelegenheidstheorie* (Blau, 1977; Feld, 1981, in Hilbrants, 2013) zullen individuen een positieve relatie ontwikkelen wanneer ze elkaar structureel tegenkomen. Onderling contact kan dus

het patroon van segregatie verbreken. Vanuit het *principe van Homophily* kunnen ook mogelijkheden worden gezien om de sociale integratie te vergroten, bijvoorbeeld door middel van gezamenlijke interesses en belangen. Vanderbeck (2007) laat dit bijvoorbeeld zien in zijn beschrijving van Halberstams (2005; in Vanderbeck, 2007) onderzoek over homoseksuele subculturen: Binnen deze subcultuur mixen generaties, de overeenkomsten binnen de subcultuur wegen op tegen de verschillen op basis van leeftijd. Vanderbeck (2007) concludeert hieruit dat er vele manieren zijn, waaronder seksualiteit, waarop mensen uit verschillende generaties met elkaar verbonden kunnen zijn. Ook gezamenlijk gebruik van de openbare ruimte zou deze verbondenheid kunnen stimuleren.

2.2 Gebruik van openbare ruimte

Voor het begrijpen van ruimtelijk gedrag biedt Hägerstrands (1970; in Miller, 2005) tijdgeografie een conceptueel kader, waarbij de focus niet alleen ligt op ruimte, maar ook op tijd. De tijdgeografie ziet activiteiten als gebeurtenissen op specifieke locaties voor een bepaalde tijd. Ieder individu heeft een eigen tijd-ruimtepad: Dit pad geeft aan hoe iemand beweegt in de tijd en ruimte, en geeft daardoor informatie over iemands leefomgeving (Miller, 2005). Ontmoetingen vinden alleen plaats wanneer tijd-ruimtepaden van mensen overlappen: de ruimte is op dat moment in de tijd voor beide personen hetzelfde.

Voor deze ontmoetingen is de ruimte belangrijk waarin de hele samenleving kan komen: de openbare ruimte. Door het bevorderen van deze toevallige ontmoetingen, bevordert de publieke ruimte gemeenschapsgevoelens (Talen, 2000, in Francis et al., 2012). Ook volgens Gardner (2011) zijn een groter sociaal netwerk en meer gemeenschapsgevoelens belangrijke voordelen die kunnen ontstaan door het verblijf op openbare plaatsen. Vrijtijdsbesteding, zoals het gaan naar een park of plein, is dan ook één van de belangrijkste manieren van sociale integratie (Perez et al., 2001).

Gardner (2011) maakt verschil tussen twee soorten belangrijke openbare plaatsen in de buurt, namelijk *third places* en *transitory places*. *Third places* zijn belangrijke plaatsen voor informeel openbaar leven die voelen als thuis. Ook *transitory zones*, dus de plaatsen die we in het dagelijks leven passeren, worden vaak gebruikt om contact te maken met buurtgenoten. Voorzieningen, zoals winkels, zijn voor de hele samenleving beschikbaar en vallen ook onder deze definitie van openbare ruimte.

Iemand zal meer gebruik maken van de openbare ruimte, als diegene meer tevreden is over deze ruimte. De tevredenheid is een beoordeling van de kwaliteit, het bevredigen in de behoeften, services en sociale aspecten (Stedman, 2002, in Ramkissoon et al., 2012). Naarmate men meer tevreden is, zal men vaker op een plaats komen en meer verbonden worden met de plaats. De emotionele verbondenheid tussen mensen en hun omgeving wordt vaak *place attachment* genoemd (Mazumdar, 2005, in Ramkissoon et al., 2012). Volgens Ramkissoon et al (2012) heeft place attachment meerdere dimensies, zoals place dependence, place identity en place social bonding. Hierbij is place dependence de functionele betrokkenheid bij een plaats (Stokols & Shumacker, 1981, in Ramkissoon et al., 2012), dus hoe goed de plaats voorziet in de behoeften van bezoekers. Place identity gaat over de connectie tussen een plaats en iemands identiteit (Prohansky, 1978, in Ramkissoon, 2012) en draagt bij aan de identiteit van de bezoekers (Tyrrell, 2009, in Ramkissoon, 2012). Een minder onderzocht effect is socially

based place bond: Mensen zijn gehecht aan plaatsen doordat ze gehecht zijn aan de relaties op deze plaatsen (Scannel & Gifford, 2010; Low and Altman, 1992, in Ramkissoon, 2012). Hidalgo & Hernandez (2001) ondersteunt de socially based place bond door te concluderen dat sociale aspecten een grotere invloed hebben op de verbondenheid met plaatsen dan fysieke aspecten.

De waardering van de leefomgeving, en daarmee de manier waarop de omgeving gebruikt wordt, wordt door meerdere factoren bepaald. Belangrijke kenmerken voor een gezonde leefomgeving zijn onder andere groene ruimte, multifunctioneel ontwerp, toegankelijk vervoer, veilige straten en de mogelijkheid op contact met anderen (Gardner, 2011). Wanneer mensen op zulke plaatsen komen heeft dat vele voordelen, zoals meer fysieke activiteit, minder stress, een groter sociaal netwerk en meer gemeenschapsgevoelens. Vooral de positieve invloed van groene openbare ruimte op de sociale integratie en het sociale welzijn komt veel naar voren (Kweon et al., 1998; Maas et al., 2009; Gardner, 2011). Maas et al. (2009) vermoedt dat door groene ruimte *place attachment* en *place identity* versterkt worden, wat een positieve invloed heeft op gemeenschapsgevoelens en sociaal welzijn.

2.3 Segregatie tussen studenten en ouderen

Door de verschillende behoeften van generaties kan in de samenleving leeftijdssegregatie ontstaan. Voor de jongere generaties zijn bijvoorbeeld vooral de educatieve plaatsen van belang, voor volwassenen zijn dit plaatsen van werk en voor gepensioneerden plaatsen voor vrije tijd (Mansveld, 1997, in Vanderbeck, 2007).

Hilbrants (2013) verwacht dat er studentification optreedt in Groningen. Dit zou betekenen dat het aantal studenten zo sterk toeneemt dat ze in bepaalde buurten overheersen, wat stress en onrust kan veroorzaken bij de bewoners. De studententijd kan worden gezien als een specifieke levensfase. Studenten hebben meer vrijheid dan de meeste bevolkingsgroepen, waardoor tijd van de dag en week minder uitmaken (Chatterton, 1999). Ook hebben studenten door de vele studiegenoten en activiteiten een groter sociaal netwerk dan wanneer ze aan het werk gaan (Bidart & Lavenu, 2005) en andere entertainmentbehoeftes dan de meeste inwoners (Chatterton, 1999). Volgens Chatterton (1999) zijn er in het studentenleven bepaalde plaatsen van *social centrality* die worden geassocieerd met studenten: het gebruiken en ervaren deze plaatsen zorgt ervoor dat studenten hun identiteit als student kunnen versterken.

Voor ouderen is de leefomgeving over het algemeen beperkter: Er wordt aangenomen dat ze minder mobiel en meer afhankelijk van de directe leefomgeving zijn dan jongere volwassenen (Thomése & Van Tilburg, 2000; Francis et al., 2012) Positieve effecten, bijvoorbeeld die van groene ruimte, zijn sterker voor ouderen dan voor de meeste andere generaties (Maas et al., 2009) maar ouderen zijn ook extra kwetsbaar voor maatschappelijke problemen en onveiligheid (Scharf & De Jong Gierveld, 2008). Sugiyama & Thomson (2007) concluderen dat gezonde plaatsen niet alleen plaatsen zijn waar men kan wandelen, maar ook waar mensen elkaar ontmoeten en de van de natuur genieten. Daarnaast kunnen stedelijke ontwikkelingen ouderen uitsluiten, omdat deze vaak gericht zijn op een jongere doelgroep (Scharf & De Jong Gierveld, 2008).

3. Methodologie:

3.1 Methode

Onder andere voor het onderzoeken van complex gedrag, meningen en het verzamelen van een verscheidenheid aan ervaringen is interviewen een goede onderzoeksmethode (Clifford et al., 2010). Omdat voor dit onderzoek meningen en diepere redenen voor het gedrag van mensen belangrijk zijn, is interviewen een betere methode dan bijvoorbeeld een enquête waarin men minder antwoordvrijheid heeft. Door middel van tien semigestructureerde interviews met voornamelijk ouderen en studenten is data verzameld over het plaatsgebruik en sociaal contact binnen Vinkhuizen. De verschillen tussen generaties worden gemeten door verschillende generaties te interviewen en komen daarnaast terug in de vragen en subvragen over zowel de plaatsen als het sociaal contact. De interviewgide is te vinden in bijlage 1.

Tijdens het interviewen moet er rekening worden gehouden met *positionality* (Clifford et al., 2010) Zelf woon ik niet in Vinkhuizen, dus vanuit de wijk wordt ik gezien als een outsider. Qua generaties ben ik voor de studenten een insider, maar voor de oudere generatie een outsider. Het is hierbij belangrijk dat de interviews met alle generaties even formeel verlopen, zodat er geen vertekend beeld ontstaat. Ook moeten de respondenten op hun gemak gesteld worden, zodat ze eerlijk hun mening durven te geven.

3.2 Dataverzameling

In totaal zijn er voor de primaire dataverzameling tien interviews afgenomen met inwoners van Vinkhuizen. De respondenten zijn gevonden op basis van *convenience sampling* (Clifford et al., 2010), namelijk door mensen op verschillende tijden aan te spreken bij het winkelcentrum en twee studenten door social media.

Onder de doelgroep studenten valt voor dit onderzoek iedereen van 18 tot 30 jaar die een opleiding volgt aan het HBO of het WO. In totaal zijn er vier studenten geïnterviewd, die alle vier zoals het grootste deel van de studenten in Vinkhuizen ten noorden van de Edelsteenlaan wonen (Onderzoek en Statistiek Groningen, 2014). De vier studenten gaven allen aan weinig betrokken te zijn bij de buurt en weinig gebruik te maken van de voorzieningen in Vinkhuizen. Omdat de antwoorden overeenkwamen met elkaar en het beeld van studenten in Groningen (Hilbrants, 2013) wordt aangenomen dat deze respondentgroep als redelijk representatief is voor de studenten in Vinkhuizen en is er gestopt met het interviewen van studenten.

In de categorie ouderen was er echter meer variatie in de antwoorden. Uiteindelijk zijn er vijf mensen geïnterviewd van 60 jaar of ouder die gestopt zijn met werken. Deze respondenten wonen grotendeels rond de Siersteenlaan. In deze interviews zat niet genoeg herhaling om er vanuit te gaan dat alle plaatsen in Vinkhuizen en aspecten voor ouderen zijn behandeld. Toch is er gestopt met het interviewen van ouderen, omdat er binnen een bachelorproject niet genoeg tijd is om zoveel interviews af te nemen dat er voldoende herhaling zou plaatsvinden in deze populatiegroep.

Door veranderingen in de onderzoeksopzet is er in eerste instantie ook een 33-jarige vader geïnterviewd. Ondanks dat deze respondent buiten de twee onderzoeksgroepen valt, zijn sommige van zijn antwoorden toch meegenomen omdat ze nuttige informatie geven over intergenerationaliteit. Er moet hierbij benadrukt worden dat deze antwoorden dus niet representatief zijn voor de gehele populatie.

In tabel 1 is een overzicht te zien van de respondenten.

Fictieve naam	Leeftijd	Respondentgroep
Bryan Bakker	25	Student
Eva Eerdman	21	Student
Mark de Groot	20	Student
Jelle Jansma	18	Student
Cees Cornelissen	33	Volwassene
Aaltje Albers	60	Oudere
Dirk Dijkstra	64	Oudere
Hendrik Fleur	77	Oudere
Ria Huisman	73	Oudere
Piet Ikink	68	Oudere

Tabel 1: Overzicht respondenten (Eigen bewerking, 2014)

Er moet rekening worden gehouden met het feit dat het onderzoek is gebaseerd op maar tien interviews uit een wijk met meer dan 10 000 inwoners. Er kan niet vanuit worden gegaan dat alle plaatsen en meningen behandeld zijn of dat de resultaten voor de gehele populatie gelden. Er moet worden benadrukt dat er in dit onderzoek sprake is van generalisatie. De gevonden resultaten hoeven niet te gelden voor alle mensen uit een populatiegroep en het is ook zeker niet de bedoeling om stereotypen te versterken.

Daarnaast zou het kunnen dat de respondenten die mee willen werken aan een onderzoek over dit onderwerp afwijken van de gemiddelde inwoner. Studenten wilden vaak wel meewerken, waarschijnlijk doordat ze zelf ervaring hebben met het zoeken van respondenten. Bij ouderen was het lastiger respondenten te vinden, het zou dus kunnen dat er meer selectie heeft plaatsgevonden en deze ouderen wel mee wilden werken doordat ze bijvoorbeeld socialer zijn of meer binding hebben met de wijk

3.3 Ethiek

Bij elke methode van onderzoek zijn ethische overwegingen betrokken (Hay, 2010). De respondenten moeten er mee instemmen dat ze onderdeel zijn van het onderzoek. Hiervoor is het belangrijk dat ze precies weten waar ze toestemming voor geven. Voor het interview wordt dan ook uitgelegd waar het interview over gaat, waarvoor het zal worden gebruikt en hoe lang het ongeveer zal gaan duren. Ook wordt duidelijk gemaakt dat respondenten het recht hebben om bepaalde vragen niet te beantwoorden en dat het interview kan worden gestopt wanneer men dit wenst.

Het is van belang dat de privacy van de respondenten wordt gewaarborgd. Het zal dan ook duidelijk uit de informatie naar voren komen dat het interview anoniem is. De respondenten is gevraagd om toestemming om de interviews op te nemen en er wordt informatie gegeven over wat er met deze opnames gebeurt. De namen die in deze thesis worden gebruikt, zijn verzonden om de anonimiteit te waarborgen en het verslag toch goed leesbaar te houden.

4. Resultaten

4.1 Vinkhuizen als wijk

Als onderdeel van de introductievragen werd de respondenten gevraagd om de wijk Vinkhuizen te beschrijven. De meeste respondenten zijn erg positief over de wijk. Vooral de ouderen zijn positief: vier van de vijf respondenten geven aan dat de wijk hen goed bevalt. Als beschrijving van Vinkhuizen worden de termen 'een echte volksbuurt', 'sociaal' en 'binding' meerdere malen genoemd:

Aaltje Albers (60): *Sociaal [...] Ja, praatje maken in de winkel, je wordt herkend. Ja, het is een dorp op zich.*

De tevredenheid is ook te zien aan het feit dat deze mensen al langere tijd in de wijk gewoond of gewerkt hebben en dat meerdere malen wordt benoemd dat mensen die uit de buurt weggaan, ook vaak weer terugkomen. Twee van de vier tevreden ouderen zeggen wel dat er in bepaalde delen van de wijk sociale problemen zijn, maar geven hierbij ook aan dat deze problemen vaak overdreven worden. De respondenten ervaren zelf weinig overlast van buurtgenoten, wat in tegenstelling is met de wijkanalyse (RO/EZ Gemeente Groningen, 2010) die zegt dat mensen in Vinkhuizen het meest last van elkaar hebben in Groningen.

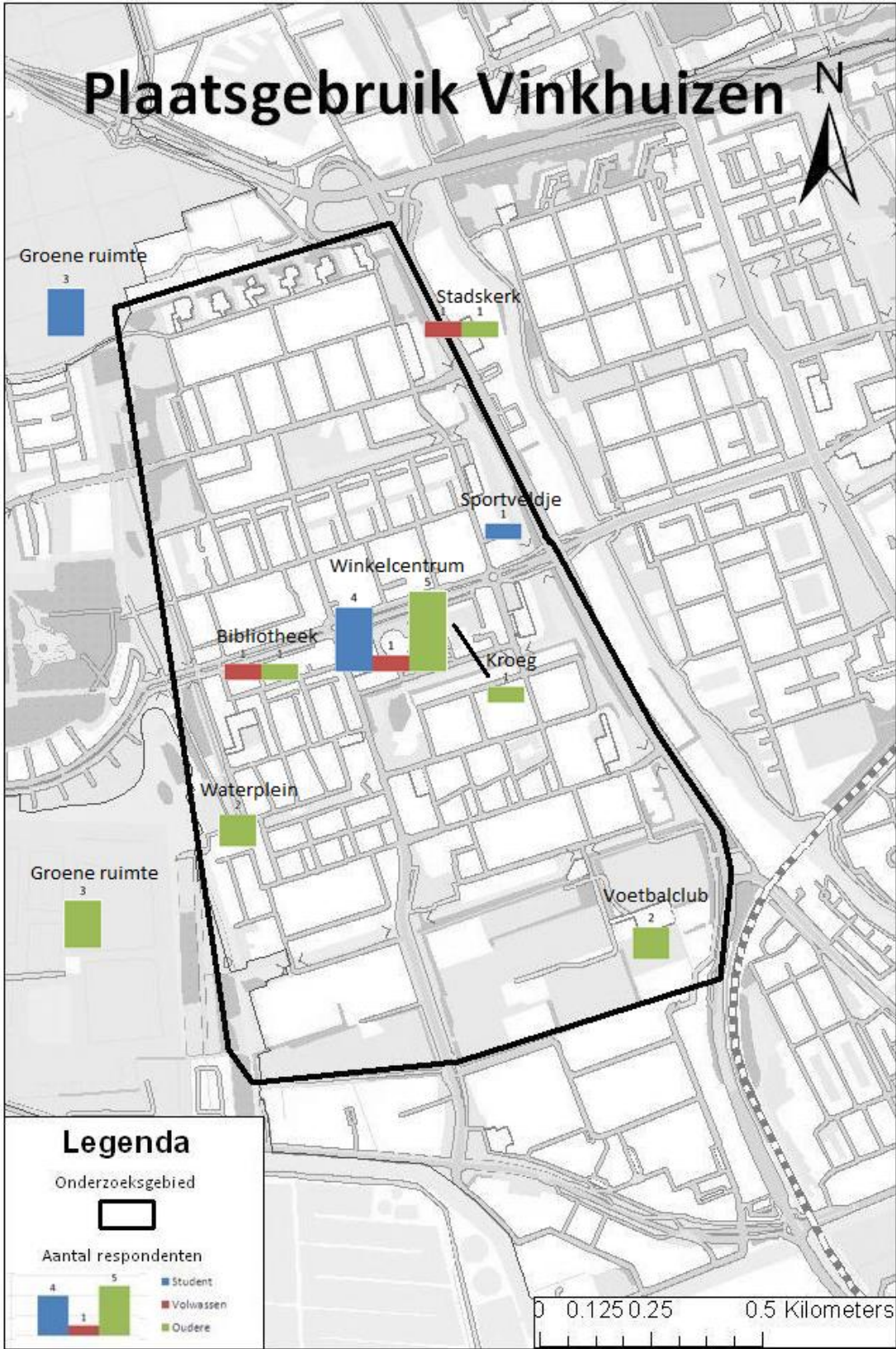
Piet Iking (68) geeft aan minder positief te zijn over de wijk, juist omdat het volgens hem te veel een volksbuurt is: Hij vindt de interesses en gespreksonderwerpen van de meerderheid van zijn buurtgenoten, bijvoorbeeld voetbal, te oppervlakkig. Dit zou in verband kunnen staan met het feit dat Piet minder lang in de wijk woont en minder deelneemt aan het leven in de wijk.

Alle studenten geven aan weinig deel te nemen aan het leven in de wijk, waardoor ze weinig kunnen zeggen over de sociale aspecten van de wijk. Wel geven drie van de vier studenten aan weinig tot niets te merken van sociale problematiek. Over het algemeen staan studenten positief tegenover de andere bewoners van de wijk: Ze worden als 'vriendelijk' omschreven en twee van de vier studenten geven aan dat de sociale cohesie wel goed lijkt. De andere twee studenten geven aan te weinig over de wijk te weten om iets over de sociale cohesie te kunnen zeggen.

Deze uitkomsten verschillen sterk met de verwachting die wordt gewekt door de resultaten van Onderzoek en Statistiek Groningen (2014) en de wijkanalyse van de gemeente (RO/EZ Gemeente Groningen, 2010). Volgens deze voorgaande onderzoeken zouden de inwoners aangeven weinig verbondenheid te hebben met de wijk, terwijl de respondenten uit dit onderzoek juist aangeven dat deze verbondenheid sterk is.

4.2 Ruimtelijk gedrag in Vinkhuizen

In de kaart van figuur 1 wordt weergegeven hoe vaak bepaalde plaatsen genoemd worden door de verschillende respondenten.

Figuur 1: Belangrijke plaatsen voor respondenten (Eigen bewerking, 2014)

Uit de kaart blijkt dat de ouderen op veel meer verschillende plaatsen komen dan studenten, die vrijwel alleen naar het winkelcentrum gaan. Dit bevestigt het idee van Vanderbeck (2007) dat ruimtelijk gedrag per generatie verschilt. Het feit dat ouderen meer plaatsen noemen dan studenten, versterkt de aanname dat de directe leefomgeving meer van belang is voor ouderen dan voor jongere volwassenen (Thomése & Van Tilburg, 2000; Francis et al., 2012). In de genoemde plaatsen kan een onderscheid worden gemaakt tussen de functionele openbare ruimte bij het winkelcentrum, *third places* die vaak voor vrijetijdsbesteding bedoeld zijn en groene ruimte, wat meer een *transitory space* is (Gardner, 2011). Volgens Mansveld (1997, in Vanderbeck, 2007) zijn plaatsen voor vrijetijdsbesteding vooral van belang voor ouderen. Dit is ook uit het onderzoek naar voren gekomen, aangezien de meeste plaatsen voor vrijetijdsbesteding alleen door ouderen genoemd worden. In deze paragraaf zullen eerst de functionele plaatsen, dan de *third places* en als laatste de groene ruimte behandeld worden.

4.2.1 Functionele ruimte

Met de functionele ruimte worden de voorzieningen bedoeld die men nodig heeft voor het dagelijks leven. In Vinkhuizen zijn al deze voorzieningen samengebracht in het winkelcentrum, midden in de wijk. Dit winkelcentrum is verreweg de meest genoemde plaats: Alle tien respondenten geven aan hier regelmatig te komen. Het winkelcentrum wordt dan ook een aantal keer genoemd als plek waar alle generaties samen komen.

Zo'n tien jaar geleden is het winkelcentrum in Vinkhuizen helemaal vernieuwd. Scharf & De Jong Gierveld (2008) geven aan dat stedelijke ontwikkeling ervoor zou kunnen zorgen dat ouderen worden uitgesloten. In Vinkhuizen is dit niet gebeurd: Alle ouderen komen regelmatig op het winkelcentrum en over het algemeen is men erg tevreden over het winkelcentrum. Dit hoge gebruik en de hoge tevredenheid zouden beïnvloed kunnen zijn doordat de meeste respondenten geworven zijn bij het winkelcentrum, maar vanwege de centrale functie, het feit dat iedereen boodschappen nodig heeft en de hoge tevredenheid van de respondenten wordt hier niet vanuit gegaan.

De reden om naar het winkelcentrum te gaan is voornamelijk functioneel: Men heeft boodschappen nodig. Dit geeft aan dat men vooral verbonden is met het winkelcentrum vanwege *place dependence*: Men is afhankelijk van de plaats om in functionele behoeftes te voorzien. Twee ouderen noemen ook sociale redenen om naar het winkelcentrum te gaan en een ander zegt minder graag naar het winkelcentrum te willen gaan als er nooit eens een praatje zou zijn. Alle vier de studenten geven aan het winkelcentrum de meest logische plaats voor intergenerationeel contact te vinden, hoewel ze zelf echter weinig intergenerationeel contact hebben bij het winkelcentrum.

Volgens Hägerstrand (1970, in Miller, 2005) vindt contact alleen plaats wanneer naast plaats, ook de tijd waarop men er komt voor beide groepen hetzelfde is. De meeste respondenten gaan meerdere malen per week en op verschillende tijden naar het winkelcentrum. Toch geven alle studenten aan vaak vlak voor het avondeten naar de winkel te gaan:

Eva Eerdman (21): *“Het valt wel op, de tijden dat iedereen naar de winkel gaat. Rond 5 uur heb je alleen maar studenten in de supermarkt, en alle oudjes die gaan om 9 uur 's ochtends al”.*

Doordat men niet alleen maar op vaste tijden naar de winkel gaat, is er bij het winkelcentrum wel intergenerationeel contact mogelijk. Dit contact wordt echter wel sterk belemmerd door de verschillende tijdspatronen.

4.2.2 Third places

Uit de interviews komen een aantal plekken naar voren die een grote rol spelen in de sociale contacten die men, buiten familie, heeft. De voetbalclub, de bibliotheek, de volkstuin en de markt zijn plaatsen waar men regelmatig komt en waar men zich, net als bij Gardners (2011) *third places*, thuis gaat voelen. De overeenkomst tussen deze plaatsen is dat men er komt voor een specifieke activiteit of hobby. Ook uit Perez (2001) blijkt dat vrijetijdsbesteding één van de belangrijkste manieren van sociale integratie is. Toch is *place dependence* in eerste instantie de reden is om naar de plaats te gaan, niet het sociaal contact.

De bibliotheek is een voorbeeld van zo'n *third place*. Voor Hendrik Fler (77) is de bibliotheek de belangrijkste openbare plaats in de buurt. Hij komt hier elke dag omdat hij graag leest en puzzelt, maar ook het contact tussen mensen die aan de tafels blijven zitten is belangrijk:

"Nou, ik kom er ten eerste wel omdat ik veel lees, dus ik haal boeken. De krant, lees ik er. En een praatje maken, he. Even contact met andere mensen, dat is ook belangrijk he."

Naarmate men vaker op een bepaalde plaats is komt, verandert de reden van het bezoek: Het sociaal contact wordt een belangrijke reden om naar de plaats te komen. Dit is goed te zien wanneer de primaire functie van een plaats minder redenen gaat bieden voor het bezoeken, bijvoorbeeld wanneer het aanbod van de bibliotheek niet meer voldoende in de behoefte voorziet:

Hendrik Fler (77): *"Ik denk dat ik af en toe even naar de stad rijd, naar de bibliotheek ga, om boeken te lenen. Niet om de contacten kwijt te raken natuurlijk, want dat wil ik dus niet."*

Hendrik gaat op zoek naar vervangende plaatsen voor de primaire functie van de bibliotheek. Het sociaal contact is echter zo belangrijk geworden, dat hij nog steeds in de bibliotheek wil komen. Hetzelfde geldt voor de voetbalclub: Twee ouderen geven aan hier te komen omdat ze hier vroeger actief zijn geweest en nu nog veel contacten hebben. De reden voor een bezoek aan deze plaatsen is dus verschoven van functioneel naar sociaal. Er valt te zeggen dat men zich meer verbonden is gaan voelen met de plaats en de mensen op die plaats, doordat men er vaker komt. De *socially based place bond* (Scannel & Gifford, 2010; Low and Altman, 1992, in Ramkissoon, 2012) is zo groot geworden dat men speciaal voor deze band naar de plaats komt.

Volgens de *Structurele Gelegenheidstheorie* (Blau, 1977; Feld 1981, in Hilbrants, 2013) ontstaan er contacten naarmate men elkaar vaker tegenkomt. Dit is te zien op verschillende plaatsen in Vinkhuizen, zoals de voetbalclub, bibliotheek of de volkstuin. De activiteit die op die plaats beoefent wordt, zorgt voor gezamenlijke interesses waardoor het contact op gang komt. Aaltje Albers (60) maakt dit bijvoorbeeld mee op de markt:

“Echt voor de gezelligheid. Ja. Kijk aardappels krijg ik ook bij de Albert Heijn, maar ik koop veel liever bij de aardappelboer [...] dan sta je gewoon met wildvreemden te praten: ‘zijn het zulke aardappels of is het zo?’ ”

Zoals in het *principe van Homophily* (Lazarsfeld & Merton, 1954; McPherson, et al., 2003, in Hilbrants, 2013) al naar voren komt, ontstaan de contacten dus gemakkelijker wanneer er gemeenschappelijke persoonskenmerken zijn.

Het verschilt vaak per plaats en persoon of deze contacten ook plaatsvinden buiten de eigen generatie. Dirk Dijkstra (64) ervaart bijvoorbeeld bij de voetbalclub veel contact met jongere generaties, dit contact is zo sterk dat het ook buiten de voetbalclub omgaat. Volgens Vanderbeck (2007) zijn er veel manieren waarop verschillende generaties met elkaar verbonden kunnen zijn, in dit geval is dat vanwege de gezamenlijke interesse in voetbal.

Het contact dat bij de bibliotheek en volkstuin plaatsvindt, is voornamelijk binnen de eigen generatie. In de volkstuin komen voornamelijk oudere mannen, waardoor contact binnen de eigen generatie blijft. Hoewel bij de bibliotheek wel verschillende generaties komen, vindt contact voornamelijk plaats tussen de ouderen die wat langer blijven hangen. Mensen uit andere generaties, zoals Cees Cornellissen (33) en zijn dochtertje, komen vooral bij de bibliotheek om een boek te halen of brengen. De andere generaties komen hier dus korter en vanwege meer functionele redenen dan de vrijetijdsbesteding.

Een ander vaker genoemd uitstapje is de Eelderbaan, een plaats voor recreatie waar een aantal sproeiers in de grond zitten. Aaltje Albers (60) vertelt op een tevreden toon dat ze 's zomers vaak op 'Het Waterplein' komt:

"Nou, daar zit een fontein in de grond, en die spuiten waterstralen. En dat is heerlijk, en er spelen allemaal kinderen, er zijn tennisbanen en grasstroken, waar hij heerlijk kan dollen met de andere honden. Ja."

De Eelderbaan is een plaats waar mensen van verschillende generaties samen komen. De kinderen kunnen er spelen, terwijl ouders, grootouders en hondeneigenaren in de zon zitten. Er staan volgens Aaltje veel mensen met elkaar te praten, zowel bekenden als onbekenden. Het Waterplein is een voorbeeld van wat Gardner (2011) een gezonde plaats zou noemen: Er is groene ruimte aanwezig, het wordt op verschillende manieren gebruikt, is toegankelijk voor bijvoorbeeld scootmobiel en het geeft de mogelijkheid contact te maken met anderen. Het gebruik van deze plaats kan veel voordelen hebben voor de inwoners van Vinkhuizen, zoals meer fysieke activiteit en een grotere gemeenschapsgevoelens.

4.2.3 Groene ruimte

Mensen die groene ruimte hebben in de buurt van hun huis, zijn volgens Maas et al. (2009) minder eenzaam en ervaren meer sociale hulp. Groene ruimte zorgt voor een gezondere leefomgeving, en onder andere een groter sociaal netwerk bij ouderen die op deze plaats komen (Gardner, 2011). Dit wekt de verwachting dat parkjes en andere vormen van groene ruimte binnen de buurt belangrijke plaatsen zijn voor het sociale contact binnen de wijk. Dit vermoeden over parkjes wordt echter niet

bevestigd door de interviews. Vrijwel alle respondenten geven aan niet naar een park toe te gaan, buiten dat ze er soms langs komen. Over het park bij de Magnesiumlaan zegt men:

Ria Huisman (73): *"Ik rij er langs, maar daar kom ik niet."*

Bryan Bakker (25): *"Misschien een keer hardlopen ofzo, niet dat ik ergens heen ga."*

Dirk Dijkstra (64): *"Ik loop er wel eens langs, maar niet dat ik daar ga zitten ofzo."*

Interviewer: *"Niet dat u er expres gaat zitten. En waarom niet?"*

Dirk Dijkstra (64): *"Ja, als het eigenlijk mooi weer is, dan ga ik hier (bij het winkelcentrum) even in de zon zitten. Omdat ik hier veel kennissen heb, die hier vaak langskomen."*

Naast het weinig gebruik maken van de parkjes, geeft men ook aan dat er minder mensen zijn dan bij bijvoorbeeld het winkelcentrum. Hieruit kan worden opgemerkt dat parkjes niet zo'n belangrijke plaats innemen in Vinkhuizen, zowel in het dagelijks leven als voor sociaal contact.

Hoewel parkjes niet worden genoemd als populaire plek van tijdsbesteding, geeft men wel vaak aan graag naar het westen van Vinkhuizen te lopen. Omdat Vinkhuizen aan de rand van de stad ligt, ligt er ten westen van Vinkhuizen veel groene ruimte met een groot meer. Veel ouderen geven aan graag om het meer ten zuidwesten van Vinkhuizen te lopen. Ieder persoon heeft een andere reden om die kant op te gaan, van gewoonte tot de waardering van de plaats.

Hendrik Fleer (77): *"Ja, even die kant, omdat mijn zoon daar woont, dan gaan we daar even om de vijver met het hondje. En dan gaan we even een kopje koffie of een kopje thee ophalen, en dan gaan we weer terug. En dan kom je ook wel eens iemand tegen die je wel kent, daar krijg je dan ook een praatje mee, dat is wel belangrijk."*

Veel mensen lopen hier rond vanwege hun hond of de rust. Toch wordt er meerdere malen aangegeven dat er onderweg sociaal contact plaatsvindt met bekenden, wat ook belangrijk wordt gevonden.

Ook de studenten die wel eens hardlopen geven aan graag richting het westen te lopen. Men vindt het mooier om buiten de woonwijk te lopen. Dit gebeurt echter meer noordelijk dan waar de ouderen graag heen wandelen. Dit komt omdat de studenten in het noorden van de wijk wonen, waardoor de keuze voor het noordwesten logischer is dan het zuidwesten.

Place dependence kan een verklaring geven voor het weinige parkbezoek: Men heeft door de aanwezigheid van de grote hoeveelheid groene ruimte net buiten de wijk geen reden om naar de kleine parkjes te gaan. Deze verklaring wordt ondersteund door het antwoord dat Hendrik Fleer (77) geeft op de vraag of hij wel eens naar het park ten zuiden van het winkelcentrum gaat:

"Wat moet ik er doen dan?"

Ondanks dat men het wel leuk vindt dat het park er is, wordt het idee om in het park te gaan zitten door weinig respondenten aantrekkelijk gevonden. Het park wordt dan ook niet erg druk bezocht. Wanneer er iets te doen is in ditzelfde park, verandert dit:

- Aaltje Albers (60): *"Aan het eind van de zomer is er altijd een afsluiting, en dan ga ik er wel heen. Dan, nou afsluiting van de zomer. Dat is altijd de laatste week van de schoolvakantie."*
- Interviewer: *"Oke. En zijn er dan activiteiten, of zoiets?"*
- Aaltje Albers (60): *"Ja, activiteiten voor de kinderen, en allemaal kraampjes.[...] Ja, er is veel aanloop"*

Om een bepaalde plaats aantrekkelijk te maken, moet er dus iets specifiek te doen zijn op die plaats. Op die manier wordt een reden gecreëerd om de plaats te bezoeken en zal er door de vele bezoekers interactie ontstaan.

4.3 Segregatie

Verschillende wetenschappelijke onderzoeken hebben gevonden dat het vaak voorkomt dat mensen van verschillende groepen in een stedelijke omgeving langs elkaar heen leven (Vanderbeck, 2007; Hilbrants, 2013; Bolt & van Kempen, 2013). Ook tussen studenten en ouderen in Vinkhuizen is deze segregatie gevonden. De meeste respondenten hebben, buiten familie, weinig contact met mensen uit andere generaties.

De studenten geven allemaal aan voor activiteiten, buiten het doen van boodschappen, geen gebruik te maken van de voorzieningen in de wijk. Vanwege de specifieke voorzieningen zoals de universiteit en de grotere mobiliteit van studenten hebben zij een grotere actieradius dan ouderen, waardoor ze keuze hebben uit de activiteiten verspreid over de hele stad. Plaatsen die vooral worden bezocht door studenten, zoals de ACLO, universiteitsgebouwen en het centrum van Groningen kunnen worden gezien als plaatsen van *social centrality* in het studentenleven (Chatterton, 1999) en voorzien door de grotere schaal beter in de behoeften van studenten. Ook *place identity* speelt hier een rol: Het bezoek aan deze plaatsen versterkt de identiteit van studenten (Tyrrell, 2009, in Ramkisson, 2012; Chatterton, 1999). Door het gebruik van deze plaatsen van *social centrality* hebben studenten weinig redenen om gebruik te maken van plaatsen in de buurt en zullen ze weinig contacten en verbondenheid krijgen in de buurt waarin ze wonen.

Alle studenten geven aan niet te weten hoe ze in contact zouden moeten komen met buurtgenoten uit andere generaties en het vaak niet te weten als er iets in de wijk te doen is. Studenten geven zelf ook aan dat ze weinig deel uitmaken van de buurt:

- Jelle Jansma (18): *"Je ontmoet eigenlijk niet zoveel mensen uit de buurt."*
- Bryan Bakker (25): *"Ik heb geen activiteiten buiten het studentenleven om. [...] In deze fase mag het. [...] Ik denk zodra het studentenleven een beetje over begint te raken, moet je toch aan een baan en zo. Dan zou ik het wel fijn vinden als ik deel ga uitmaken, dat ik hier mensen in de buurt en een omgeving die je goed kent en waar ik werk dan zeg maar. Ja, dat zou ik zeker doen."*

Toch geven de studenten aan zelf het contact niet te missen, omdat ze genoeg contact hebben met andere studenten. Uit de citaten van de studenten blijkt dat ze het normaal vinden dat ze in deze

levensfase minder contact hebben met de mensen uit de buurt, wat wijst op de specifieke identiteit die Chatterton (1999) benoemd.

Veel ouderen geven daarentegen aan graag contact te willen hebben met andere generaties en niet alleen met hun eigen generatie. Hendrik Fler (77) zegt daarover bijvoorbeeld:

"Ik mag graag praten hoor. En vooral met de jeugd, ik vind dat heel belangrijk hoor, die oude schilletjes daar heb je helemaal niks aan"

Voor ouderen zijn in de wijk Vinkhuizen veel plaatsen aanwezig die het bevorderen van sociaal contact en de leefbaarheid als doel hebben, zoals de verschillende buurthuizen en buurthuis kamers. Toch is de enige genoemde plaats met sociaal contact als hoofddoel de kroeg. Bijna alle respondenten kennen de sociale initiatieven wel, maar maken buiten een paar computercursussen om maakt niemand hier gebruik van. De reden die hiervoor vaak wordt gegeven is dat men genoeg contact heeft en het niet nodig heeft. Daarnaast geven veel ouderen aan dat ze niet graag met alleen maar mensen van hun eigen leeftijd zijn.

Ria Huisman (73): *"Ik zou daar zelf beslist niet heengaan. [...] Ik zou mij niet prettig voelen in gezelschap van bijvoorbeeld vijftien oude mensen van mijn leeftijd [...] Als je in gezelschap bent van oudere mensen, dan gaat het altijd over kwaaltjes."*

De meeste ouderen respondenten gaan dus liever niet naar een plaats die specifiek gericht is op hun generatie, ze voelen zich ouder wanneer ze alleen maar met ouderen omgaan. Plaatsen met een intergenerationeel karakter kunnen daarentegen bijdragen aan het welzijn van ouderen (Vanderbeck, 2007).

Hoewel de respondenten aangeven dat de leeftijd niet uitmaakt wanneer men contact maakt met een onbekende, komt er uit de interviews naar voren dat er sociale cohesie is binnen bepaalde bevolkingsgroepen:

Eva Eerdman (21): *"Ik denk dat er wel cohesie is, maar dan vooral binnen de groepen zelf. Dat er onder studenten wel, en volgens mij die ouderen die hebben ook wel gezellig hun praatjes, die blijven ook heel veel in de winkel met elkaar staan praten. Maar tussen de groepen is er weinig cohesie."*

Hoewel studenten aangeven weinig deel sociale cohesie te hebben binnen de wijk, zeggen drie van de vier studenten wel dat ze veel contact hebben met andere studenten in Vinkhuizen. Ook zijn er mensen die aangeven dat ze veel contact hebben met anderen die ook met honden lopen, andere jonge ouders of andere mensen die lezen, van voetbal houden, naar dezelfde kerk gaan, et cetera. Dit is vergelijkbaar met het *principe van Homophily*, waar onder andere Mcperson et al. (2001) het over heeft: mensen zoeken eerder contact met anderen die dezelfde persoonskenmerken hebben.

Ondanks de segregatie geeft men aan positief te staan tegenover de diverse leeftijdsopbouw in Vinkhuizen. Geen van de respondenten heeft zelf last van studenten, maar ze horen wel verhalen van buurtgenoten die wel problemen hebben met studenten. De ouderen geven aan dat de studenten die ze

tegenkomen allemaal vriendelijke mensen lijken, zolang ze 's nachts niet te veel lawaai maken. Ook de studenten geven aan, ondanks de weinige verbondenheid met de buurt, niet negatief te staan tegenover projecten die studenten in contact brengen met de buurt of de ouderen. Dit zou dan vooral bedoeld zijn om ouderen te helpen, bijvoorbeeld door het bezoeken van een bejaardenhuis of het doen van boodschappen. Om de studenten mee te laten doen, moeten ze echter wel direct gevraagd worden om mee te doen of van andere studenten horen dat zij meedoen.

Het feit dat ouderen horen dat studenten overlast veroorzaken, zou kunnen zorgen voor een negatieve beeldvorming (Hilbrants, 2013). Sociaal contact zou volgens de *contacttheorie* (Allport, 1954; Pettigrew & Tropp, 2006, in Hilbrants, 2013) deze negatieve beeldvorming tegen kunnen gaan. Uit de interviews komt ook naar voren dat zowel studenten als ouderen denken dat een verhoging van het aantal ontmoetingen tussen generaties zal zorgen voor een hogere acceptatie van de studenten in Vinkhuizen.

5. Conclusies

In tegenstelling tot wat de kwantitatieve onderzoeken veronderstellen (Onderzoek en Statistiek, 2014; RO/EZ Gemeente Groningen, 2010), vinden veel respondenten de sociale cohesie binnen de wijk goed. Er is voornamelijk sociale cohesie gevonden binnen groepen mensen met bepaalde kenmerken en interesses. Dit kan zijn binnen bepaalde leeftijdsgroepen, zoals onder studenten, maar ook op basis van andere interesses (Vanderbeck, 2007). Vooral plaatsen waar men in eerste instantie komt voor specifieke hobby's, ook wel *third places* genoemd (Gardner, 2011), zijn de context voor het ontstaan van nieuwe contacten en bevorderen daarmee het contact tussen mensen met gezamenlijke interesses. Door deze contacten ontstaat *socially based place bond*, waardoor men zich meer verbonden voelt met de plaats en daardoor weer meer redenen heeft om naar de plaats te komen. Dit komt vermoedelijk uit in een vicieuze cirkel, waarin men meer verbonden wordt met plaatsen die vaak bezocht worden. Dit zal een positieve invloed als gevolg hebben voor de mensen die de plaats bezoeken, maar zorgt ook voor het ontstaan van groepen binnen de samenleving.

Uit de resultaten zijn duidelijke verschillen gekomen tussen studenten en ouderen wat betreft het ruimtelijk gedrag. Waar ouderen aangeven veel van hun alledaagse activiteiten binnen de buurt te ondernemen, gaan studenten hiervoor juist naar bepaalde centrale plaatsen in de stad. Door hun grotere actieradius zijn studenten niet afhankelijk van de plaatsen in de buurt en zullen ze in eerste instantie weinig redenen hebben om bepaalde plaatsen in de buurt te bezoeken. Hierdoor zullen studenten weinig tot geen *third places* hebben binnen de wijk en zullen de hierboven genoemde sociale contacten en verbondenheid minder snel ontstaan. Deze verschillen in ruimtelijk gedrag beïnvloeden in grote mate de segregatie tussen beide generaties en belemmeren daarmee de acceptatie en de mogelijkheden voor intergenerationeel contact. Op de weinige plaatsen die wel door beide generaties worden bezocht, wordt intergenerationeel contact belemmerd door verschillen in tijdspatronen van de generaties.

Om het intergenerationeel contact tussen studenten en ouderen te bevorderen, zouden studenten dus meer gebruik moeten gaan maken van plaatsen in de buurt. Veel activiteiten worden uitgevoerd op de voor studenten centrale plaatsen, omdat deze plaatsen onder studenten bekender zijn, beter in de behoeften voorzien of de identiteit van studenten versterken. Activiteiten binnen de buurt zullen volgens de respondenten beter bekend gemaakt moeten worden onder de studenten. Daarnaast moeten de voorzieningen in de buurt ook goed in de behoeften van de studenten voorzien. Verder onderzoek is nodig om erachter te komen wat deze behoeften precies zijn. Een verandering van het beeld dat bepaalde centrale plaatsen en weinig verbondenheid met de woonomgeving bij het studentenleven horen, zou een grote bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van de segregatie tussen studenten en andere generaties. Een beeld van een bepaalde identiteit verandert echter maar moeilijk en langzaam.

In dit onderzoek is er nauwelijks gevraagd naar de plaatsen die buiten de wijk Vinkhuizen vaak bezocht worden. Vooral in de groep van studenten is te zien dat de plaatsen die buiten de wijk bezocht worden invloed hebben op het plaatsgebruik binnen de wijk, en daardoor veel informatie kunnen geven over het ruimtelijk gedrag binnen de buurt. Door alle plaatsen in het leven van een individu mee te nemen, niet

alleen die binnen een bepaald gebied, zou verder onderzoek dieper in kunnen gaan op de keuze voor ruimtelijk gedrag

Ook zouden de resultaten van dit onderzoek getest kunnen worden door een zelfde soort onderzoek opnieuw uit te voeren. Door meer ouderen te interviewen, zal er herhaling plaatsvinden in de antwoorden, waardoor de resultaten betrouwbaarder worden (Clifford et al., 2010). Ook zou ervoor gekozen kunnen worden om de resultaten te testen aan de hand van kwantitatieve dataverzameling. Ten slotte zou het uitvoeren van een gelijksoortig onderzoek in een ander gebied informatie kunnen geven over de plaatsgebondenheid van de resultaten.

6. Literatuurlijst:

- Berkman, L. F., Glass, T., Brissette, I., & Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social science & medicine*, 51(6), 843-857.
- Bidart, C., & Lavenu, D. (2005). Evolutions of personal networks and life events. *Social networks*, 27(4), 359-376.
- Bolt, G., & van Kempen, R. (2013). Introduction Special Issue: Mixing Neighbourhoods: Success or Failure?. *Cities*, 35, 391-396.
- Clifford, N., French, S., & Valentine, G. (Eds.). (2010). *Key methods in geography*. Londen: Sage.
- Chatterton, P. (1999). University students and city centres—the formation of exclusive geographies: the case of Bristol, UK. *Geoforum*, 30(2), 117-133.
- Francis, J., Giles-Corti, B., Wood, L., & Knuijman, M. (2012). Creating sense of community: The role of public space. *Journal of Environmental Psychology*, 32(4), 401-409.
- Gardner, P. J. (2011). Natural neighborhood networks—Important social networks in the lives of older adults aging in place. *Journal of Aging Studies*, 25(3), 263-271.
- Hay, I. (2000). *Qualitative research methods in human geography*. South Melbourne: Oxford University Press
- Hidalgo, M. C., & Hernandez, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of environmental psychology*, 21(3), 273-281.
- Hilbrants, H. (2013). Student in de Groningse Buurt, Een onderzoek naar overlast en maatschappelijke participatie van studenten in Groningen. [Online] *Gemeente Groningen*. Beschikbaar via: <http://gemeente.groningen.nl/ro/wijkprojecten/onderzoek-student-in-de-groningse-buurt-1>
- Hopkins, P., & Pain, R. (2007). Geographies of age: thinking relationally. *Area*, 39(3), 287-294.
- Kweon, B.S., Sullivan, W.C., Wiley, A., (1998). Green common spaces and the social integration of inner-city older adults. *Environment and Behavior* 30, 823–858
- Maas, J., Van Dillen, S. M., Verheij, R. A., & Groenewegen, P. P. (2009). Social contacts as a possible mechanism behind the relation between green space and health. *Health & place*, 15(2), 586-595.
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual review of sociology*, 415-444.
- Miller, H. J. (2005). A measurement theory for time geography. *Geographical analysis*, 37(1), 17-45.
- Onderzoek en Statistiek Groningen (2014). Buurtmonitor [Online]. Geraadpleegd op 28-03-2014 via www.buurtmonitor.nl

Pain, R. (2005). Intergenerational relations and practice in the development of sustainable communities. [online]. Geraadpleegd op 24-02-2014 via <https://www.dur.ac.uk/resources/cscr/odpm/Intergeneration.pdf>

Perez, F. R., Fernandez, G. F. M., Rivera, E. P., & Abuin, J. M. R. (2001). Ageing in place: Predictors of the residential satisfaction of elderly. *Social Indicators Research*, 54(2), 173-208.

Ramkissoon, H., Weiler, B. & Smith, L.D.G. (2012) Place attachment and pro-environmental behaviour in national parks: the development of a conceptual framework, *Journal of Sustainable Tourism*, 20(2), 257-276

RO/EZ, Gemeente Groningen (2010). Wijkanalyse Vinkhuizen: Nu erbij blijven [online]. Geraadpleegd op 28-03-2014 via <http://gemeente.groningen.nl/ro/stadsdeelcoordinatie/wijkanalyse-map/Vinkhuizen.pdf/view>

Scharf, T., & de Jong Gierveld, J. (2008). Loneliness in urban neighbourhoods: an Anglo-Dutch comparison. *European Journal of Ageing*, 5(2), 103-115.

Sugiyama, T., & Ward Thompson, C. (2007). Older people's health, outdoor activity and supportiveness of neighbourhood environments. *Landscape and Urban Planning*, 83(2), 168-175.

Thomése, F & Van Tilburg, T (2000). Neighbouring networks and environmental dependency. Differential effects of neighbourhood characteristics on the relative size and composition of neighbouring networks of older adults in The Netherlands. *Ageing and Society*, 20, 55-78

Vanderbeck, R. M. (2007). Intergenerational Geographies: Age Relations, Segregation and Re-engagements. *Geography compass*, 1(2), 200-221.

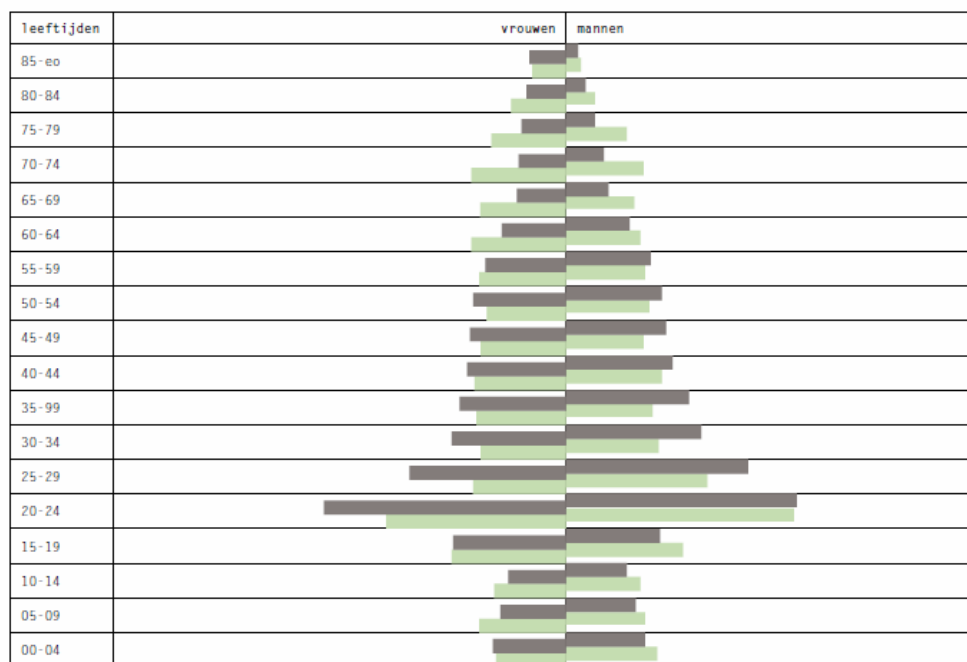
Wijkwebsite Vinkhuizen [Online]. Geraadpleegd op 30-05-2014 via www.vinkhuizen.nl

Bijlage 1: Aanvullende informatie over Vinkhuizen

	Grote Stedenbeleid Vinkhuizen (2012)	Gemeente Groningen (2012)	Afwijking Vinkhuizen tov. Gemeente (2010)
schaa score verloedering Score (1 = laag, 10 = hoog)	4.1	3.4	slechter dan gemiddeld
sociale samenhang (buurtcohesie) Score (1 = laag, 10 = hoog)	5.4	6	slechter dan gemiddeld
woont in een prettige buurt (%)	87	94	slechter dan gemiddeld
voelt zich medeverantwoordelijk voor de buurt (%)	76	85	slechter dan gemiddeld
gehechtheid aan de buurt	56	69	slechter dan gemiddeld
vindt dat de buurt er op vooruit is gegaan (%)	38	30	beter dan gemiddeld
verwacht dat de buurt er in de toekomst op vooruit zal gaan (%)	30	34	rond het gemiddelde

Bron: O&S Groningen (2014)

LEEFTIJDOPBOUW VINKHUIZEN EN GEMEENTE GRONINGEN

■ Gemeente Groningen
■ Vinkhuizen

Bron: RO/EZ, Gemeente Groningen (2010)

Bijlage 2: Interviewguide

Interview: Intergenerationele Wijken in Groningen

Ik ben Wendy Oude Vrielink, ik ben 20 jaar oud en zit in het derde jaar van de studie Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Voor mijn bachelorproject doe ik onderzoek in Vinkhuizen om erachter te komen welke kenmerken van plaatsen van invloed zijn op het gebruik van plaatsen en de mate van contact tussen verschillende generaties. Dit zou informatie kunnen geven over hoe de sociale cohesie in Vinkhuizen verbeterd zou kunnen worden.

Dit gesprek zal anoniem in de resultaten verwerkt worden, waarbij de data maximaal een half jaar bewaard wordt en alleen toegankelijk is voor mij en mijn scriptiebegeleider. U heeft het recht om bepaalde vragen niet te beantwoorden of te stoppen met het interview als u dat wenst. Als iets niet duidelijk is, kunt u natuurlijk altijd vragen stellen.

1. Heeft u hier op dit moment nog vragen over?
2. Heeft u er bezwaar tegen als ik dit gesprek opneem?

3. Wat is uw geboortjaar?
4. Zou u op deze kaart aan kunnen geven waar u ongeveer woont?
5. Hoe lang woont u al in Vinkhuizen?
 - a) Woont u al die tijd in hetzelfde huis?
 - b) Waarom bent u hier komen wonen?
 - c) Wat wist u over de buurt voor u hier kwam wonen?
6. Hoe is uw thuissituatie?
 - a) Is deze veranderd in de tijd dat u hier woont?
7. Hoe zou u de buurt omschrijven?
 - a) Wat vindt u van de buurt?
 - b) Zou u de buurt beschouwen als één geheel of zijn er bepaalde delen die afwijken?
8. Werkt u of volgt u een opleiding?
 - a) Welke?
 - b) Waar?
9. Zou u een kunnen beschrijven wat u doet in een doorsnee week, en daarbij aangeven op welke plaatsen in de buurt Vinkhuizen u komt?
 - a) Heeft u een bepaalde reden om u deze activiteiten voornamelijk wel/niet in de buurt te doen?

Het komende deel van het interview gaat over **sociaal contact** en de sociale cohesie bij u in de buurt, en daarbij vooral contact tussen verschillende generaties.

10. Heeft u veel contact met de mensen in de buurt?
 - a) Hoe verloopt dit contact normaalgesproken?
 - Met welke mensen?
 - In welke mate met bekenden, burens, mensen die u een service verlenen vreemdelingen?
 - b) Heeft u wel eens contact met buurtgenoten die u niet echt kent, omdat u ze toevallig tegen komt?
 - Kunt u dit contact beschrijven?
 - c) Heeft u veel contact met mensen van andere generaties?
 - (Waarom niet?)
 - Zou u op een openbare plaats eerder een praatje maken met iemand van uw eigen generatie dan met iemand van een andere leeftijd?
 - d) Waar vindt dit contact meestal plaats?
 - e) Vindt er ook onprettig contact plaats?
 - f) Wordt er iets georganiseerd om het contact te bevorderen, zoals een buurtfeest?
 - Wat vindt u hiervan?
11. Welke indruk maken mensen uit de leeftijdsgroep ... over het algemeen op u?
 - a) Welke invloed heeft het contact met deze generatie op u?
 - b) Zou u graag meer of minder contact hebben met mensen van deze leeftijdsgroep?
 - c) Denkt u dat intergenerationeel contact de leefbaarheid in Vinkhuizen kan verhogen?
12. Vinkhuizen wordt nog al eens beoordeeld als een buurt met sociale problematiek en weinig sociale cohesie. Wat vindt u hiervan?

De komende vragen gaan over **openbare plaatsen in de buurt**, dit zijn dus plaatsen die voor (bijna) iedereen toegankelijk zijn. Dit kunnen gebouwen zijn, zoals winkels, horeca, buurthuizen, de portiek van uw woning etc, of ruimte in de open lucht, zoals een park, plein of bepaalde straat.

13. U gaf zojuist aan dat u regelmatig*bepaalde plaats*..... komt.
- Waarom komt u hier? Is er een gelijksoortige plaats?
 - Wanneer komt u hier meestal?
 - Kunt u deze plaats beschrijven?
 - Wat vindt u van deze plaats?
 - Roept deze plaats bepaalde gevoelens bij u op?
 - Wat voor mensen zijn er op deze plaats?
 - Wat doen deze mensen?
 - Is er veel interactie? Ook tussen generaties?
 - Heeft dit invloed op plaatservaring? Positief/Negatief?
14. Naar welke plaats gaat u meestal als vrijetijdsbesteding?
- Waarom komt u hier? Is er een gelijksoortige plaats?
 - Wanneer komt u hier meestal?
 - Kunt u deze plaats beschrijven?
 - Wat vindt u van deze plaats?
 - Roept deze plaats bepaalde gevoelens bij u op?
 - Wat voor mensen zijn er op deze plaats?
 - Wat doen deze mensen?
 - Is er veel interactie? Ook tussen generaties?
 - Heeft dit invloed op plaatservaring? Positief/Negatief?
15. Op welke plaats in de buurt komt u het liefst?
- Waarom komt u hier?
 - Komt u hier vaak? Wanneer komt u hier meestal?
 - Kunt u deze plaats beschrijven?
 - Wat vindt u van deze plaats?
 - Roept deze plaats bepaalde gevoelens bij u op?
 - Wat voor mensen zijn er op deze plaats?
 - Wat doen deze mensen?
 - Is er veel interactie? Ook tussen generaties?
 - Heeft dit invloed op plaatservaring? Positief/Negatief?
16. Is er een plek in de buurt waar u liever niet komt? Welke?
- Waarom komt u hier liever niet?
 - Komt u hier wel eens? Zo ja, waarom?
 - Kunt u deze plaats beschrijven?
 - Wat vindt u van deze plaats?
 - Roept deze plaats bepaalde gevoelens bij u op?
 - Wat voor mensen zijn er op deze plaats?
 - Wat doen deze mensen?
 - Is er veel interactie? Ook tussen generaties?
 - Heeft dit invloed op plaatservaring? Positief/Negatief?

De volgende vragen gaan over plaatsen gericht op ontmoetingen, en dan voornamelijk over ontmoetingen tussen verschillende generaties.

17. Kunt u één of meerdere plaatsen in de buurt noemen waar veel sociaal contact plaatsvindt?
- a) Komt u hier zelf graag? Hoe vaak komt u hier?
 - b) Waarom komt u hier wel/niet?
 - c) Wanneer komt u hier meestal?
 - d) Kunt u deze plaats beschrijven?
 - e) Wat vindt u van deze plaats?
 - Roept deze plaats bepaalde gevoelens bij u op?
 - f) Wat voor mensen zijn er op deze plaats?
 - Wat doen deze mensen?
 - Is er ook sociaal contact tussen verschillende generaties?
 - Waarom (niet)?
 - Is er een plaats waar juist veel contact is tussen generaties?
 - Heeft dit invloed op plaatservaring? Positief/Negatief?
18. Wat vindt u van het park bij de Magnesiumlaan/Radiumstraat/Diamantlaan?
- a) Komt u hier zelf graag? Waarom komt u hier wel/niet?
 - b) Hoe vaak komt u hier? Wanneer komt u hier meestal?
 - c) Kunt u de plaats beschrijven?
 - d) Wat vindt u van deze plaats?
 - Roept deze plaats bepaalde gevoelens bij u op?
 - e) Wat voor mensen zijn er op deze plaats?
 - Wat doen deze mensen?
 - Is er veel interactie? Ook tussen verschillende generaties?
 - Heeft dit invloed op plaatservaring? Positief/Negatief?

Afsluiting

19. Denkt u dat een verhoging van het aantal ontmoetingen tussen verschillende generaties bij kan dragen aan de sociale cohesie in de buurt?
20. Wat zou er volgens u kunnen verbeteren aan de buurt?
- a) Heeft u een idee hoe dit bereikt kan worden?
 - b) Zouden andere partijen hier aan kunnen bijdragen? Gemeente? Huurdersvereniging?
21. Heeft u nog iets toe te voegen aan de besproken onderwerpen?
22. Heeft u nog vragen?
23. Dit is het einde van het interview. Zoals eerder genoemd worden de resultaten gebruikt in mijn bachelorproject over de kenmerken van plaatsen die van invloed zijn op interactie tussen verschillende generaties. Wilt u het eindverslag van mijn bachelorproject ontvangen?

Hartelijk bedankt voor uw medewerking